

پیش بینی رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی بر اساس عوامل خانوادگی، شغلی و فردی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۸/۰۷ - تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۰/۲۵

خلاصه

مقدمه

از آنجا که دانشگاه‌ها با تعداد بی‌شماری از داوطلبان مواجه هستند، رقابت برای دسترسی به رشته‌های معتبرتر در آموزش عالی به طور فزاینده‌ای رو به رشد است. از این رو، نیاز به تحقیقات مؤثری جهت شناسایی عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته تحصیلی و آینده شغلی داوطلبان وجود دارد. در این پژوهش، عوامل خانوادگی، شغلی و فردی به عنوان پیش‌بین‌های رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی مورد بررسی قرار گرفت.

روش کار

این مطالعه توصیفی، از نوع همبستگی است. شرکت‌کنندگان شامل ۳۴۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد بودند که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی انتخاب شدند. پرسشنامه رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشگاه مینه‌سوتا آمریکا و پرسشنامه عوامل تأثیرگذار بر رشته تحصیلی و آینده شغلی به منظور گردآوری اطلاعات به کار گرفته شد. روایی ابزارها به روش تحلیل عامل تأییدی و پایایی آن‌ها با استفاده از ضریب کرونباخ احراز گردید. برای تجزیه و تحلیل متغیرهای پژوهش، از نرم‌افزارهای AMOS و SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

نتایج

نتایج تجزیه و تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که عوامل شغلی و فردی به ترتیب قوی‌ترین پیش‌بینی کننده‌های مثبت و معنی‌دار رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان بودند؛ در حالی که عامل خانوادگی نقش معنی‌داری در رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان ایفا نکرد.

نتیجه‌گیری

یافته‌ها حاکی از آن است که نه تنها عوامل شغلی بلکه عوامل فردی به عنوان مؤلفه‌هایی ضروری برای رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی محسوب می‌گردند.

کلمات کلیدی

رضایتمندی از رشته تحصیلی، آینده شغلی، دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی

پی‌نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

کامیار عظیمی*^۱

یاسر گراوند^۲

غلامحسین مکتبی^۳

گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید

چمران اهواز، اهواز، ایران

گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی،

دانشگاه شهید چمران اهواز

* گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم

تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز

Email: kamyarazemi@yahoo.com

مقدمه

یکی از تصمیمات مهم زندگی که تقریباً همه دانش آموزان در دوران تحصیل خود می گیرند، انتخاب رشته تحصیلی^۱ یا رشته دانشگاهی^۲ است (۱، ۲). دلیل اهمیت انتخاب رشته تحصیلی مناسب بدین جهت است که این انتخاب تا حد بسیار زیادی بر چگونگی تحصیل فرد و سایر انتخاب های مهم او (مانند انتخاب شغل) تأثیر گذار است (۳). از سوی دیگر، داوطلبان ورود به دانشگاه هنگام انتخاب رشته تحصیلی بسیار تأثیر پذیرند و دائماً در معرض فشار روانی عوامل مختلفی قرار می گیرند (۴). ناهماهنگ بودن این عوامل با علایق داوطلبان و ویژگی های فردی و روانی آنان نیز می تواند بعدها بر رضایت تحصیلی^۳ آنان تأثیر گذار باشد (۵، ۶). به طوری که متأسفانه اخیراً در ایران انتخاب رشته تحصیلی (برای مثال، رشته تحصیلی علوم تجربی) در بسیاری از موارد مطابق با یک ارزش هنجاری و کاذب انجام می شود (۷). همچنین، نگرانی در مورد آینده شغلی مقوله ای است که اخیراً رو به فزونی گذاشته است، بدین صورت که در سال ۱۳۹۳ نرخ بیکاری دانش آموختگان در ایران حدود ۲۲/۹۶٪ بوده است (۸).

با وجود این، اگرچه محققان تعدادی از فرایندهای علمی برجسته مانند اهداف (۹)، نگرش (۱۰)، انگیزش و پیشرفت تحصیلی (۱۱) را در میان دانشجویان علوم پزشکی مورد بررسی قرار دادند، پشتیبانی تجربی محدودی از عوامل مؤثر بر رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی وجود دارد. با توجه با اینکه دانشجویان از ارکان اصلی دانشگاه به شمار می روند، مدنظر قرار دادن دیدگاه ها و انتظارات آنان می تواند به عنوان یک ابزار قابل قبول در جهت ارزیابی کیفیت مراکز آموزشی در نظر گرفته شود. افزون بر این، از آنجا که رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی جز مهم ترین عوامل پیشرفت دانشجویان و نیز از پایه های اساسی در رشد و ارتقای مراکز آموزشی هستند؛ این موضوع باید در اولویت اول برنامه های آموزشی قرار گیرد و پژوهش های بیشتری در این

زمینه انجام یابد (۱۴-۱۲). بنابراین، مطالعه حاضر با هدف پر کردن خلأ پژوهشی موجود، به بررسی و جستجوی آگاهانه عوامل مؤثر بر رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی پرداخت.

یکی از مهم ترین عواملی که با رضایتمندی دانشجویان از رشته تحصیلی و آینده شغلی آنان مرتبط است، عامل خانوادگی^۴ می باشد (۹، ۱۵). نتایج تحقیقات حاکی از آن است که ساختار خانواده، ارزش ها و والدین نقش تأثیر گذاری بر تفکر و رفتار دانش آموزان نوجوان نسبت به انتخاب رشته تحصیلی و مسیر شغلی آینده شان دارند. والدین می توانند دورنمای هزینه تحصیل، کیفیت دانشگاه، رشته تحصیلی انتخابی و موقعیت مکانی محل تحصیل را برای فرزندان خویش در زمانی که آن ها در سال های آخر تحصیلات دبیرستانی هستند، ترسیم کنند (۱۲). از سویی، دانش آموزان متولد شده از والدینی که در رشته ای خاص تحصیل کرده اند یا تحصیلات بالایی دارند، به عنوان منبع اطلاعات، اعتماد بیشتری به این والدین دارند و احتمالاً به انتخاب همان رشته تحصیلی و شغلی علاقه مند می شوند؛ چرا که این والدین ممکن است اطلاعات مهمی را در مورد رشته تحصیلی و آینده شغلی و بازار کار ارائه دهند (۱۵). افزون بر این، والدینی که با فرزندان خود در زمینه تحصیلی شبیه به هم هستند، احتمال بیشتری دارد که برای سرمایه گذاری اجتماعی و در نتیجه تسهیل انتقال از مدرسه به دنیای کار و تغییر شغل برای به دست آوردن موقعیت شغلی بهتر، گام های مؤثرتری بردارند (۱۶). با این حال، در صورتی که تقریباً حمایت تجربی کلی از اهمیت نقش عامل خانوادگی در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان وجود دارد، ادبیات پژوهشی برخی نتایج متناقض را نیز نشان می دهد. برای مثال، دساجی^۵ و همکاران (۲۰۱۶) (۱۷)، اظهار می دارند که نقش والدین در تحت تأثیر قرار دادن انتخاب رشته تحصیلی و شغلی دانش آموزان مثبت و معنی دار است. در مقابل، محققان دیگر گزارش کردند که عامل خانوادگی نقش معنی داری در رشته تحصیلی انتخاب شده توسط دانشجویان ایفا نمی کند (۱۸، ۱۹ و ۲۰). این یافته های ضد و

1. Field of study

2. Academic discipline

3. Academic satisfaction

4. Family

5. Dossajee

نقیض، ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتری به منظور مشخص ساختن ارتباط بین عامل خانوادگی با رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی را به‌ویژه در دانشجویان ایرانی روشن می‌سازد.

از سوی دیگر، عامل شغلی^۱ به‌عنوان یکی از پیش‌بین‌های رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی شناخته شده است. رشد و پیشرفت شغلی یک فرآیند مادام‌العمر است که افراد را به حرکت در موفقیت‌های مختلف تحصیلی و کاری هدایت می‌کند؛ چراکه آن‌ها در تلاش برای دستیابی به اهداف شغلی هستند و انتخاب رشته تحصیلی مناسب یکی از مهم‌ترین تصمیمات مربوط به شغل است که افراد در طول این فرایند انجام می‌دهند (۲۱). میلسون و کاگلین^۲ (۲۰۱۵) معتقدند با توجه به نحوه انتخاب شغل، افراد تمایل دارند به سمت رشته‌های تحصیلی گرایش پیدا کنند که منافع و مهارت‌های خود را با آن درک و به کار گیرند یا از تقویت‌کننده‌های دلخواه آن رشته تحصیلی استفاده نمایند (۲۲). در پژوهش سجادی و همکاران (۱۳۹۵)، یافته‌ها بیانگر آن بود که امکان پیشرفت شغلی، میزان حقوق، آبرومندی شغلی و ارزش اجتماعی شغل با نگرش دانشجویان فارغ‌التحصیل نسبت به رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی رابطه معنی‌داری داشت (۲۳). افزون بر این، مطالعه دیگری نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری بلندمدت به معنای یافتن شغل‌هایی با درآمد بالا و اطمینان بیشتر، مهم‌ترین انگیزه‌های تصمیم‌گیری برای ورود به دانشگاه است (۱). در تحقیقی که ماکسول^۳ و همکاران (۲۰۰۰) در کشور استرالیا انجام دادند، دستیابی به بهترین شغل و درآمد بالا از مهم‌ترین انگیزه‌های دانش‌آموزان برای ورود به دانشگاه بود (۲۴). با این حال، با توجه به اهمیت نسبی عامل شغلی، شواهد تجربی گسترده‌ای از ارتباط بین عامل شغلی و رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی وجود ندارد. به‌این ترتیب، نیاز به بررسی جامع‌تری از روابط عامل شغلی و رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی وجود دارد.

بنابراین، از دیگر اهداف مطالعه حاضر، پرداختن به این خلأ پژوهشی است.

عامل فردی^۴ نظیر داشتن استعداد و توان علمی، علاقه به رشته موردنظر، کاربردی بودن رشته در جامعه و عملی بودن در زندگی شخصی، عامل دیگری است که با رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی ارتباط دارد (۱۳، ۲۵). به‌طوری‌که نقش عامل فردی در عملکرد تحصیلی دانشجویان غیرقابل‌انکار و به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در امر آموزش و پیشرفت آن‌ها شناخته شده است (۲۶). در مطالعه‌ای که توسط کریب^۵ و همکاران (۲۰۰۷) در سه کشور کانادا، تایلند و ژاپن انجام گرفت، مشخص گردید که درصد بسیار زیادی از دانشجویان دندانپزشکی نگرش مثبتی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود داشته‌اند و این رشته را با علاقه و تمایل شخصی انتخاب کرده‌اند (۲۷). همچنین، دیلی^۶ (۲۰۰۵) در بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان، پی برد که بیشترین تأثیر را عوامل فردی مثل ارزش‌ها، دانش فردی و نیز علاقه به رشته و سپس عوامل خانوادگی داشتند (۲۸). کریمی و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی با هدف بررسی رضایت دانشجویان کشاورزی از رشته تحصیلی آن‌ها، نشان دادند که بین ویژگی‌های فردی با رضایت از رشته تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۲۹). یافته‌های پژوهش عرب زوزنی و همکاران (۲۰۱۷) نشان داد که دانشجویان بر اساس علاقه خود دست به انتخاب رشته تحصیلی زده‌اند و نگرش آن‌ها به‌طور کلی نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی‌شان مثبت و معنی‌دار است (۳۰).

در مجموع، با وجود علاقه فزاینده به رضایتمندی به رشته تحصیلی و آینده شغلی، عملاً پژوهش‌های تجربی اندکی در این زمینه به‌ویژه در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی علوم پزشکی انجام گرفته است. به‌علاوه، تاکنون هیچ پژوهشی ارتباط بین عوامل خانوادگی، شغلی و فردی با رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی را با هم مورد کنکاش قرار نداده‌اند. همچنین، وجود یافته‌های متناقض در ادبیات پژوهشی فوق‌الذکر،

4. Individual

5. Karibe

6. Daly

1. Career

2. Milsom & Coughlin

3. Maxwell

$$n = \frac{\frac{Z^2 Pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{Z^2 Pq}{d^2} - 1 \right)} = \frac{NZ^2 Pq}{Nd^2 + Z^2 Pq} = \frac{2970 \times (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5}{2970 \times (0.05)^2 + (1.96)^2 \times 0.5 \times 0.5} = 340.1612$$

معیارهای ورود به نمونه پژوهش، تحصیل در دوره کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی دانشکده‌های منتخب و عدم آشنایی قبلی با ابزارهای سنجش این مطالعه و ملاک‌های خروج شامل عدم رضایت جهت همکاری در مطالعه و نیز انصراف از ادامه مشارکت در پاسخگویی بود. به منظور رعایت ملاحظات اخلاقی پژوهش کنونی، در مرحله اجرای پرسشنامه‌ها ضمن کسب رضایت آگاهانه داوطلبانه و محفوظ ماندن حق مشارکت‌کنندگان برای انصراف از پژوهش، به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات کسب‌شده محرمانه بوده و تنها در راستای اهداف پژوهش به کار گرفته می‌شود. در جدول ۱ توزیع گروه نمونه بر حسب دانشکده دانشجویان برآورده شده است.

جدول ۱- توزیع گروه نمونه بر حسب دانشکده

دانشجویان			
دانشکده	حجم در جامعه	حجم در نمونه	درصد
پزشکی	۲۰۶۱	۲۳۶	۶۹/۴۲
دندانپزشکی	۱۰۲	۱۲	۳/۵۳
داروسازی	۱۳۶	۱۶	۴/۷۱
پرستاری و مامایی	۳۲۸	۳۷	۱۰/۸۹
پیراپزشکی	۶۲	۷	۲/۰۵
بهداشت	۱۸۲	۲۱	۶/۱۷
طب سنتی	۶۱	۷	۲/۰۵
پژوهشکده بوعلی	۳۸	۴	۱/۱۸
مجموع	۲۹۷۰	۳۴۰	۱۰۰

احتمالاً به این دلیل است که پژوهش‌های مذکور در کشورهای مختلف با نظام‌های گوناگون گزینش در بافت فرهنگی - اجتماعی متفاوت انجام گرفته که تعمیم نتایج آن‌ها به دیگر کشورها مانند ایران منطقی و ممکن نخواهد بود. این شکاف‌های پژوهشی، نیاز به مطالعات بیشتر برای کمک به درک بهتر این موضوع را برجسته می‌سازند. از این رو، هدف از این پژوهش، بررسی رابطه میان عوامل خانوادگی، شغلی و فردی با رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی مشهد بود. در راستای هدف پژوهش، چهار پرسش این مطالعه را هدایت کردند: ۱. چه مقدار از واریانس رضایت از رشته تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی را می‌توان از طریق عوامل خانوادگی، شغلی و فردی تبیین کرد؟ ۲. کدام یک از متغیرهای عوامل خانوادگی، شغلی و فردی نقش مهم‌تری در پیش‌بینی رضایت از رشته تحصیلی دارند؟ ۳. چه مقدار از واریانس آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی را می‌توان از طریق عوامل خانوادگی، شغلی و فردی تبیین کرد؟ ۴. کدام یک از متغیرهای عوامل خانوادگی، شغلی و فردی نقش مهم‌تری در پیش‌بینی آینده شغلی دارند؟

روش کار

روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری این مطالعه کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، پرستاری و مامایی، پیراپزشکی، بهداشت، طب سنتی و پژوهشکده بوعلی بودند که در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ در دانشگاه علوم پزشکی مشهد به تحصیل اشتغال داشته و تعداد آن‌ها در کل ۲۹۷۰ نفر بود. از این تعداد با بهره‌گیری از فرمول کوکران^۱ و نیز از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی تعداد ۳۴۰ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. لازم به ذکر است تعداد ۷ پرسشنامه به علت مخدوش و ناقص بودن پاسخ‌ها کنار گذاشته شدند. در نهایت تحلیل‌های آماری بر روی داده‌های باقی‌مانده یعنی ۳۳۳ نفر صورت گرفت؛ بنابراین، نرخ بازگشت پرسشنامه‌ها در پژوهش حاضر برابر با ۹۸/۰۵٪ است.

1. Cochran Formula

پرسشنامه رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده

شغلی: به منظور سنجش رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی، از پرسشنامه ۲۰ گویه‌ای دانشگاه مینه سوتای آمریکا که در مطالعه صمدی و همکاران (۱۳۸۸) مورد استفاده قرار گرفت بود، استفاده شد (۳۱). این پرسشنامه شامل دو بخش بود: بخش اول مربوط به اطلاعات دموگرافیک شامل جنس، مقطع تحصیلی، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل و سن و بخش دوم گویه‌های مربوط به نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی است. ۱۵ گویه اول پیرامون سازه رضایت از رشته تحصیلی و ۵ گویه آخر در مورد سازه آینده شغلی بود. گویه‌ها با مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای از ۵ (کاملاً موافق) تا ۱ (کاملاً مخالف) نمره‌گذاری شده است. بر این اساس، نمره ۱۵ نشانه حد پایین و نمره ۷۵ نشانه حد بالا گرایش به رضایتمندی تحصیلی و نمره ۵ نشانه حد پایین و نمره ۲۵ نشانه حد بالا گرایش آینده شغلی محسوب می‌شود. برای ارزیابی وضعیت نگرش دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی میانگین نمرات دانشجویان با میانگین نمرات آزمون که نمره ۵۱ بود، مقایسه گردید. سپس نمرات کمتر از ۵۱ به عنوان نگرش منفی و نمرات بیشتر از آن به عنوان نگرش مثبت در نظر گرفته شد. صمدی و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهشی برای سنجش روایی پرسشنامه مذکور، بین تمام گویه‌های این پرسشنامه همبستگی مثبت و معنی‌دار گزارش کردند. همچنین، در پژوهش مرزبان و مرزبان (۱۳۹۷) پایایی پرسشنامه فوق از طریق روش ضریب آلفای کرونباخ برای رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی به ترتیب برابر ۰/۹۱ و ۰/۹۷ گزارش شد (۳۲). در پژوهش حاضر، برای تعیین بررسی روایی پرسشنامه، با استفاده از نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۲، تحلیل عامل تأییدی^۱ به روش برآورد بیشینه احتمال^۲ اجرا شد. نشان داد که کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی قابل قبولی (بالا تر از ۰/۳۰) هستند و در سطح $p < 0/0001$ معنی‌دار بوده و در حکم تأییدی بر روایی مطلوب این ابزار به شمار می‌روند. افزون بر این، پایایی پرسشنامه فوق با روش آلفای

کرونباخ برای دو خرده مقیاس رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی به ترتیب برابر ۰/۷۹ و ۰/۷۵ و برای نمره کل مقیاس رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی برابر ۰/۷۷ به دست آمد.

پرسشنامه عوامل مؤثر بر رشته تحصیلی و آینده

شغلی: برای ارزیابی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی و آینده شغلی، نسخه اصلاح شده و سازگار یافته پرسشنامه عبدی و آقابابا (۱۳۸۸) مورد استفاده قرار گرفت (۴). این پرسشنامه دارای ۱۲ ماده است و سه عامل خانوادگی (ماده‌های ۲، ۵، ۸، ۱۰ و ۱۱)، شغلی (ماده‌های ۱، ۴ و ۷) و فردی (ماده‌های ۳، ۶، ۹ و ۱۲) را می‌سنجد. پاسخ مشارکت کنندگان به این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) نمره‌گذاری شد. عبدی و آقابابا (۱۳۸۸) در پژوهش خود روایی پرسشنامه فوق را مطلوب گزارش کردند. همچنین، پایایی پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل خانوادگی، شغلی و فردی را به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۷۶ و ۰/۷۵ به دست آوردند (۴). در مطالعه کنونی، روایی پرسشنامه از روش تحلیل عامل تأییدی بررسی شد. نتایج حکایت از برازش مطلوب مدل با داده‌ها دارد؛ به طوری که بارهای عاملی تمام ماده‌ها در سطح $p < 0/0001$ معنی‌دار هستند $RMSEA = 0/03$ ، $GFI = 0/96$ ، $\chi^2/df = 1/46$. به علاوه، به منظور تعیین پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد و ضرایب حاصل برای عوامل خانوادگی، شغلی و فردی به ترتیب برابر ۰/۷۳، ۰/۸۲ و ۰/۷۶ به دست آمد. شایان ذکر است که در پژوهش حاضر، اجرای پرسشنامه‌ها توسط محقق اول و دوم مقاله و دو نفر دیگر از همکاران آموزش دیده، به طور انفرادی صورت گرفت. بدین ترتیب که ابتدا پرسشنامه عوامل مؤثر بر رشته تحصیلی و آینده شغلی و پس از آن پرسشنامه رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی اجرا می‌گردید. دستورالعمل و توضیحات یکسان پیش از اجرا ارائه می‌شد. زمان اجرای پرسشنامه‌ها حدود ۲۰ دقیقه بود؛ اما چنانچه شرکت کنندگان زمان بیشتری نیاز داشتند، وقت بیشتری در اختیار آن‌ها گذاشته می‌شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و روش‌های آمار توصیفی (میانگین،

1. Confirmatory Factor Analysis

2. Maximum Likelihood

انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمرات) و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه هم‌زمان) استفاده شد.

نتایج

در مجموع، ۳۴۰ پرسشنامه تکمیل شد. یافته‌ها بیانگر آن بود که از مجموع شرکت‌کنندگان پژوهش حاضر، ۱۹۸ نفر (۵۸/۲۳٪) زن و ۱۴۲ نفر (۴۱/۷۷٪) مرد بودند. همچنین، ۲۳۶ نفر (۶۹/۴۲٪) در رشته پزشکی، ۱۲ نفر (۳/۵۳٪) در رشته دندانپزشکی، ۱۶ نفر (۴/۷۱٪) در رشته داروسازی، ۳۷ نفر (۱۰/۸۹٪) در رشته

پرستاری و مامایی، ۷ نفر (۲/۰۵٪) در رشته پیراپزشکی، ۲۱ نفر (۶/۱۷٪) در رشته بهداشت، ۷ نفر (۲/۰۵٪) در رشته طب سنتی و ۴ نفر (۱/۱۸٪) در پژوهشکده بوعلی مشغول به تحصیل بودند. افزون بر این، نمونه پژوهش کنونی را ۲۵۳ نفر (۷۴/۴۰٪) دانشجوی کارشناسی ارشد و ۸۷ نفر (۲۵/۶۰٪) دانشجوی دکتری تخصصی تشکیل دادند. یافته‌های مربوط به میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره شرکت‌کنندگان در متغیرهای پژوهش در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین (انحراف معیار)	حداقل نمره	حداکثر نمره
عامل خانوادگی	۱۵/۰۰±۳/۰۰	۸	۲۰
عامل شغلی	۱۰/۰۰±۲/۰۰	۵	۱۵
عامل فردی	۱۵/۰۰±۲/۰۰	۱۰	۲۰
رضایت از رشته تحصیلی	۴۷/۰۰±۸/۰۵	۲۷	۶۴
رضایت از آینده شغلی	۱۶/۰۰±۳/۰۰	۵	۲۳

به‌علاوه، قبل از اجرای رگرسیون چندگانه هم‌زمان، روابط متقابل متغیرهای پژوهش با استفاده از ماتریس همبستگی

متغیرهای پژوهش به روش آماری پیرسون بررسی شد. یافته‌ها در جدول ۳ ارائه شده است.

متقابل متغیرهای پژوهش با استفاده از ماتریس همبستگی

جدول ۳- ماتریس همبستگی بین متغیرهای عوامل خانوادگی، شغلی و فردی با رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان

ردیف	متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱	عامل خانوادگی	-				
۲	عامل شغلی	-۰/۰۴	-			
۳	عامل فردی	۰/۰۴	۰/۴۱**	-		
۴	رضایتمندی از رشته تحصیلی	۰/۰۲	۰/۳۸**	۰/۴۳**	-	
۵	آینده شغلی	۰/۰۴	۰/۶۳**	۰/۳۸**	۰/۵۲**	-

* ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است.

** ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

همان‌گونه که یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، ضرایب همبستگی متغیرهای وابسته (رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی) با سایر متغیرها در اکثر موارد معنی‌دار بوده است. این امر زمینه را برای تحلیل‌های بعدی فراهم می‌آورد. به‌منظور تجزیه و

همان‌گونه که یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، ضرایب همبستگی متغیرهای وابسته (رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی) با سایر متغیرها در اکثر موارد معنی‌دار بوده است. این امر زمینه را برای تحلیل‌های بعدی فراهم می‌آورد. به‌منظور تجزیه و

تحلیل نتایج و بررسی سؤالات پژوهش از رگرسیون چند گانه به روش هم‌زمان استفاده شد. بدین منظور قبل از اجرای آزمون آماری، تحلیل‌های اولیه به‌منظور اطمینان از عدم تخطی از مفروضه‌های هم خطی چند گانه، داده‌های پرت، بهنجاری، خطی بودن و یکسانی پراکندگی انجام شد. برای بررسی هم خطی چند گانه شاخص تحمل (Tolerance) و عامل تورم واریانس (VIF) محاسبه گردید. به‌عنوان یک قاعده کلی، شاخص تحمل کمتر از ۰/۱ و عامل تورم واریانس بزرگ‌تر از ۱۰ نشان‌دهنده مشکل ساز بودن هم

خطی چند گانه است. از این رو، نتایج مطالعه حاضر نشان داد که مقدار شاخص تحمل (Tolerance) برای هر متغیر پیش‌بین ۰/۸۲۷ است که کمتر از مقدار ۰/۱ نیست و بیانگر آن می‌باشد که از مفروضه هم خطی چند گانه تخطی نشده است. این مسئله همچنین از طریق مقدار عامل تورم واریانس (VIF) که برابر با ۱/۲۰ هست مورد تأیید قرار گرفته است؛ چراکه خیلی کمتر از نقطه برش ۱۰ می‌باشد. نتایج تحلیل‌های ارائه‌شده در جدول ۴، این مکان را فراهم می‌آورد که به سؤالات اول و دوم مطرح شده در بالا پاسخ داده شود.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون رضایتمندی از رشته تحصیلی بر اساس عوامل خانوادگی، شغلی و فردی

متغیر پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد برآورد	ضرایب استاندارد شده (β)	t	سطح معنی‌داری
عامل خانوادگی	۰/۰۳	۰/۱۱	۰/۰۱	۰/۲۷	۰/۷۹
عامل شغلی	۰/۸۳	۰/۱۷	۰/۲۵**	۴/۹۱	۰/۰۰۱
عامل فردی	۱/۰۶	۰/۱۷	۰/۳۲**	۶/۲۲	۰/۰۰۱

* ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است.

** ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

یافته‌های حاصل از رگرسیون چند گانه با روش هم‌زمان نشان داد که همبستگی چند گانه مربوط به رگرسیون به لحاظ آماری معنی‌دار بود و مدل پژوهش حاضر که شامل عامل خانوادگی، عامل شغلی و عامل فردی بود، ۲۳/۴٪ واریانس در رضایت از رشته تحصیلی را تبیین می‌کند ($p < ۰/۰۰۵$ و $F(۳, ۳۲۹) = ۳۵/۴۵$)

نداشت و در اینجا نیز به لحاظ آماری سهم معنی‌داری در پیش‌بینی رضایت از رشته تحصیلی نشان نداد ($p > ۰/۰۵$). در جدول ۴ ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده رگرسیون چند گانه هم‌زمان گزارش شده است.

افزون بر این، به منظور بررسی سؤالات مطرح شده سوم و چهارم پژوهش حاضر، تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق روش رگرسیون نشان داد که مدل معنی‌داری به دست آمد ($p < ۰/۰۰۵$) و $F(۳, ۳۲۹) = ۸۳/۷۸$ ، $R^2 = ۴۱/۹$. به عبارتی دیگر، این مدل ۴۱/۹٪ از واریانس رضایت از آینده شغلی را بر اساس عامل خانوادگی، شغلی و فردی پیش‌بین می‌کند. جدول ۵ نتایج تحلیل رگرسیون آینده شغلی بر اساس عوامل خانوادگی، شغلی و فردی را نشان می‌دهد.

جدول ۵- نتایج تحلیل رگرسیون آینده شغلی بر اساس عوامل خانوادگی، شغلی و فردی

متغیر پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده (B)	خطای استاندارد برآورد	ضرایب استاندارد شده (β)	t	سطح معنی‌داری
---------------	--------------------------	-----------------------	-------------------------	---	---------------

عامل خانوادگی	۰/۰۶	۰/۰۴	۰/۰۰۶	۱/۴۹	۰/۱۴
عامل شغلی	۰/۷۸	۰/۰۶	۰/۵۷**	۱۲/۷۹	۰/۰۰۱
عامل فردی	۱/۰۶	۰/۰۶	۰/۱۴**	۳/۱۸	۰/۰۰۱

* ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی دار است.

** ضریب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی دار است.

همان طور که نتایج جدول ۵ نشان می دهد، از سه متغیر پیش بین دو مورد آن (عامل شغلی و عامل فردی) به طور معنی داری در پیش بینی متغیر رضایت از آینده شغلی سهم بودند ($p < 0/001$). به طوری که از این دو متغیر، عامل شغلی بیشترین سهم یگانه را دارد ($\beta = 0/57$). با این حال، عامل فردی نیز از لحاظ آماری سهم معنی داری دارد ($\beta = 0/14$)؛ اما عامل خانوادگی پیش بین معنی داری برای رضایت از آینده شغلی نبود ($p > 0/05$).

بحث

پژوهش حاضر به دلیل اهمیت موضوع، با هدف پر کردن خلأ پژوهشی موجود و برای به دست آوردن یافته های جدید در مورد عوامل تأثیر گذار بر رضایت از رشته تحصیلی و آینده شغلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شد. یکی از نتایج جالب توجه در این پژوهش، این است که عامل خانوادگی مانند تأکید والدین به تحصیل در رشته تحصیلی خاص و نیز تحصیلی یکی از اعضای خانواده در آن رشته تحصیلی، به عنوان پیش بین رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی معنی دار نبود. نتایج حاضر با یافته های رازا^۱ (۲۰۱۶) (۱۸)، سیفی و همکاران (۱۳۹۴) (۱۹)، مرادی و همکاران (۱۳۹۲) (۲۰) که نشان دادند نظر والدین و همکلاسی های دانش آموزان بر انتخاب رشته و رضایت از رشته تحصیلی شان تأثیری ندارد، همخوان است و با نتایج مطالعات نورافشان و همکاران (۲۰۱۴) (۹)، کرزل و کرزل^۲ (۲۰۱۷) (۱۵) و دساجی و همکاران (۲۰۱۶) (۱۷) ناهم سو است. در توضیح این یافته می توان چنین اظهار داشت که با افزایش توجه و مسئولیت پذیری دانش آموزان در انتخاب رشته تحصیلی خویش، از میزان اعمال نظر و فشار والدین در این زمینه کاسته می گردد، به طوری که این نکته

نویدبخش انتخاب های راستین برخاسته از علاقه و متناسب با توانایی های دانش آموزان در آینده است. با توجه به این موضوع باید متذکر شد که دانش آموزان نوجوان امروزی کمتر به آموختن نظرات خانواده توجه می کنند، در حالی که والدین توجه و درک بیشتری نسبت به علاقه مندی فرزندان نشان دادند (۱۹). افزون بر این، مطابق با نظریه شکل گیری هویت^۳، از بین انواع هویت، بدترین نوع شکل گیری هویت زمانی است که فرد بدون در نظر گرفتن خواسته ها، توانایی ها، علاقه، استعداد و نیز شرایط اقتصادی اجتماعی بیرونی تنها مطابق با نظرات و تحمیلات والدین و دیگران دست به انتخاب های مهم زندگی زده و به تصمیم گیری درباره آینده تحصیلی و شغلی خود پردازد (۳۳). بنابراین، آن طور که نتایج نشان می دهد نمونه داوطلبان حاضر در انتخاب رشته تحصیلی خود کمتر تحت تأثیر القانات دیکته شده از سوی دیگران به ویژه والدین قرار داشته اند. از این رو، شاید بتوان این گفته کرزل و کرزل (۲۰۱۷) را پذیرفت که متذکر می شوند، این باور که والدین درباره انتخاب رشته فرزندان خود تصمیم گیرنده صرف باشند، در حال منسوخ شدن است و فرزندان امروزی در حال نشان دادن استقلال خود در این زمینه هستند (۱۵).

از دیگر نتایج پژوهش حاضر، رابطه مثبت و معنی دار عامل شغلی با رضایت از رشته تحصیلی و آینده شغلی بود. این نتیجه با یافته های پژوهش ون در وایدن^۴ و همکاران (۲۰۱۶) (۲۱)، سجادی و همکاران (۱۳۹۵) (۲۳) و کامپانیا^۵ و همکاران (۲۰۱۶) (۱) همخوان است که نشان دادند جذابیت های شغلی رشته تحصیلی، تأثیر زیادی بر رضایت از رشته تحصیلی و آینده شغلی دارد. به نظر می رسد به دلیل مشکلات اشتغال و وضعیت بیکاری

3. Identity

4. Van Der Weijden

5. Campana

1. Raza

2. Krezel & Krezel

روحیات آن‌ها وابسته است. از این رو، دانشجویانی که معتقدند نظرشان به میزان قابل توجهی در انتخاب رشته تحصیلی خود تأثیرگذار است، به همان اندازه از رشته تحصیلی و همچنین آینده شغلی خود رضایتمندی دارند (۲۹).

به طور کلی، مفهوم آموزشی پژوهش حاضر این است با توجه به مشکلات متعددی که انتخاب رشته تحصیلی بدون شناخت و ناآگاهانه برای داوطلبان به همراه دارد و نیز زیان‌های مادی و معنوی که در درازمدت بر جامعه علمی کشور تحمیل می‌شود، پیشنهاد می‌شود مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش و آموزش عالی با تدوین برنامه‌های جامع ضمن تأمین نیازهای اطلاعاتی داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها درباره رشته‌های تحصیلی و دانشگاهی، به آن‌ها در ارزیابی دقیق علایق و توانایی‌های خود کمک کنند تا بتوانند با جستجوی فعال و کسب اطلاع از ویژگی رشته‌های تحصیلی به انتخاب مبادرت ورزند؛ چراکه در مدارس تکیه چندانی بر حرفه و شغل آینده دانش‌آموزان نمی‌شود و صرفاً دانش‌آموزان دبیرستانی در هفته مشاغل با چند شغل محدود آشنا می‌گردند که در اکثر موارد بهره‌وری چندانی ندارد. افزون بر این، اگر سیاست‌های گزینش دانشجو توأم با آگاهی خانوادها و دانش‌آموزان از مبانی علمی و اجتماعی یک شغل مناسب ارتقاء یابد، چه بسا انتخاب رشته بر اساس توانمندی و نه بر مبنای فشارهای خانواده یا اطرافیان و تنها بر طبق نمره کنکور صورت گیرد.

در هنگام تفسیر نتایج مطالعه کنونی، محدودیت‌هایی وجود دارند که تعدادی فرصت را برای تحقیقات بیشتر ارائه می‌دهند. اول اینکه، این مطالعه بر پایه داده‌های حاصل از خود-گزارشی متکی است، ممکن است با سنجش‌های عینی نظیر درجه‌بندی توسط افراد مهم (مثل معلمان یا والدین) تکمیل شود. یافته‌های این مطالعه مبتنی بر نظرسنجی از دانشجویان با استفاده از ابزارهای کمی بوده است. به کارگیری تحقیقات کیفی در آینده ممکن است به درک بیشتر این مسئله کمک کند که چگونه و چه زمانی عوامل خانوادگی، شغلی و فردی می‌توانند در رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی عمل کنند. این می‌تواند شامل جمع‌آوری اطلاعات به صورت مستقیم و از

بسیاری از فارغ‌التحصیلان رشته‌ها، پس از عامل فردی، مسئله اشتغال دارای اولویت و اهمیت زیادی در انتخاب رشته تحصیلی و رضایتمندی حاصل از آن است. به طوری که میلسون و کاکلین (۲۰۱۵) تأکید کردند فرصت‌های شغلی، کاربردی بودن رشته در جامعه و کسب درآمد برای داوطلبان ورود به دانشگاه دارای اهمیت است (۲۲). افزون بر این، باید بیان داشت که امکان اشتغال، کسب درآمد بالا و داشتن شغل مناسب نسبت به ملاحظات اجتماعی و خانوادگی از مهم‌ترین انگیزه‌های مؤثر در نوع ارزیابی فرد از رشته تحصیلی و آینده شغلی خود به شمار می‌روند، به طوری که منافع اقتصادی و شغلی آتی که از طریق انتخاب رشته تحصیلی خاصی عاید فرد می‌شود، عامل تأثیرگذاری بر رضایتمندی از رشته تحصیلی انتخابی فرد محسوب می‌شود (۲۱، ۱).

افزون بر این، نتایج نشان داد که عامل فردی با رضایت از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان رابطه مثبت معنی‌دار دارد. نتیجه کنونی با یافته‌های گج درویچ^۱ و همکاران (۲۰۱۴) (۱۳)، عرب زوزنی و همکاران (۲۰۱۷) (۳۰) و کریمی و همکاران (۲۰۱۴) (۲۹) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان چنین بیان داشت که تحصیل در رشته موردعلاقه و مطابق با استعداد و توان علمی فرد، می‌تواند احتمال بروز مشکلاتی از قبیل تغییر رشته تحصیلی، افت تحصیلی، ترک تحصیل و نارضایتی از رشته تحصیلی را که به صورت احساس سرخوردگی و عدم انگیزش ظاهر می‌گردد و منجر به اتلاف وقت و هزینه در دانشجویان می‌شود را کاهش دهد (۴). به علاوه، باید بیان داشت که داشتن اطلاعات بالا و مناسب نسبت به رشته تحصیلی می‌تواند نقش مفیدی در ارتباط با عوامل مؤثر بر انتخاب رشته ایفا کند؛ چراکه دانشجویانی که سطح اطلاعات خود را از رشته تحصیلی بالا و متوسط ارزیابی می‌کنند، به عامل فردی نیز بیشتر توجه دارند. همچنین، توجه یکسان دانشجویان به عامل فردی در رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی، بیانگر آن است که تصمیم‌گیری داوطلبان به انتخاب رشته بیشتر از آنکه تحت تأثیر عوامل بیرونی باشد به عوامل درونی از جمله علاقه، توانمندی و

^۱. Gajderowicz

نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان علوم پزشکی بر اساس نقش پیش بین عوامل خانوادگی، شغلی و فردی پرداخت. نتایج بیانگر آن بود که عوامل فردی و شغلی به ترتیب مهم ترین نقش را در پیش بینی رضایتمندی از رشته تحصیلی و آینده شغلی ایفا کردند. در مجموع و با وجود برخی محدودیت ها، این یافته ها تلویحات مهمی برای والدین، مشاوران مدارس و مؤسسات و برنامه ریزان آموزشی دارند تا به منظور شناسایی علایق و انگیزه های ادامه تحصیل و کمک به دانش آموزان در انتخاب آگاهانه رشته تحصیلی، به عوامل فردی و شغلی توجه ویژه ای داشته باشند.

تشکر و قدردانی

این مطالعه به صورت مستقل اجرا شده است. بدین وسیله نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از کلیه کسانی که در انجام این پژوهش، صمیمانه با پژوهشگران همکاری داشته اند از جمله دانشجویان و معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، صمیمانه ابراز می نمایند.

طریق مشاهده و مصاحبه های فردی و گروهی با دانش آموزان، دانشجویان، والدین، معلمان و اساتید دانشگاه باشد. افزون بر این، استفاده از یک نمونه مقطعی چالش های بالقوه ای در تفسیر نتایج را افزایش می دهد، پیشنهاد می شود که مطالعات آتی از طرح های طولی بهره گیرند تا امکان بررسی رابطه علت و معلولی فراهم گردد. همچنین، مطالعات چندمتغیری آینده مبتنی بر مدل یابی معادلات ساختاری را می توان انتظار داشت تا با استفاده از طیف گسترده ای از متغیرها از قبیل برتر بودن رشته در سطح دانشگاهی، سطح بالای علمی اساتید، امکان خدمات رسانی به مردم و موقعیت اجتماعی مناسب به پیش بینی بهتر و بیشتر این سازه ها دست یابند. آخرین محدودیت پژوهش حاضر مربوط به در نظر نگرفتن عوامل تعدیل کننده مانند ویژگی های دموگرافیک از قبیل جنسیت است. با توجه به این موضوع، انجام پژوهش هایی بیشتر به منظور بررسی میزان واریانس تبیین شده متغیرهای وابسته به وسیله عوامل مذکور مورد نیاز است.

References

- 1- Campana JC, Gimenez-Nadal JI, Molina JA. The satisfaction of university students in Spain: Differences by field of study. *Appl Econ Lett*. 2016; 23 (7): 506-509.
- 2- Sanagoo A, Hesam M. Academic under-achievement and some related factors associated with academic satisfaction in Golestan University of medical sciences students. *JGBFNM*. 2013; 9 (2): 90-96. [In Persian]
- 3- Adhmi Moghadam F, Sahebalzamani M, Tabatabaee Jamarani M, Farahani H, Aghababagoli N. The knowledge of Islamic Azad University Tehran medical branch students to their educational major at the time of entrance to the university. *Med Sci J Islamic Azad Univ Tehran Med Branch*. 2014; 25 (2): 151-156. [In Persian]
- 4- Abdi B, Aghababa A. A survey of effective factors on choosing the field of study among eligible candidates of university, entrance examination. *High Educ Quarterly*. 2009; 1 (3): 151-170. [In Persian]
- 5- Misanew A, Tadesse M. Determinants of student and staff satisfaction with services at Dilla University, Ethiopia: Application of single and multilevel logistic regression analyses. *Soc Indic Res*. 2014; 119 (3): 1571-1587.
- 6- Avary H, Najafi Parizi G, Kabir K, Sadati L, Kohan M, Rahimzadeh Kivi M. Factors affecting students' academic achievement in the Alborz medical sciences faculty of medicine in 2012-2013. *Aristotle Univ Med J*. 2015; 4 (3): 150-156. [In Persian]
- 7- Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. Attitudes of Shiraz dental students toward their discipline and future career. *Iranian J Med Educ*. 2012; 12 (3): 176-183. [In Persian]
- 8- Isa Zadeh S, Hosseini S. Comparative study of unemployed graduate's university in Iran compared to other countries. *Work and Community*. 2013; 176: 1-23. [In Persian]

- 9- Noorafshan A, Pourahmad S, Sagheb MM, DehghaniNazhvani A, Dehshahri A, Abdollahi M, et al. The students' intentions and satisfaction with the field of study and university. *J Adv Med Educ Prof.* 2014; 2 (4): 176-182.
- 10- Nasrollahzadeh K, Azizi MA, Nahvi M, Hekmat Yar J. Evaluating the attitude of students of Tehran university of medical sciences regarding to their educational field and future career; 2015-6. *Intl Res J Appl Basic Sci.* 2017; 11 (1): 69-73.
- 11- Jamshidi K, Mohammadi B, Mohammadi Z, Karimi Parviz M, Poursaberi R, Mohammadi MM. Academic satisfaction and academic achievement among students at Kermanshah university of medical sciences: Academic year 2015-2016. *Res Dev Med Educ.* 2017; 6 (2): 72-79.
- 12- Hakim A. Nursing students' satisfaction about their field of study. *J Adv Med Educ Prof.* 2014; 2 (2): 82-87.
- 13- Gajderowicz T, Grotkowska G, Wincenciak L. Graduates' job satisfaction across domains of study. *Int J Manpow.* 2014; 35 (4): 470-499.
- 14- Payrovi N, Derakhshan F, Karimi T, Asefzadeh S. Factors influencing the selection of study field in students of Qazvin University of medical sciences. *J Qazvin Univ Med Sci.* 2012; 16 (2): 87-90. [In Persian]
- 15- Krezel J, Krezel AZ. Social influence and student choice of a higher education institution. *J Educ Cult Soc.* 2017; 2: 1-15.
- 16- Alon S, DiPrete TA. Gender differences in the formation of a field of study choice set. *Soc Sci.* 2015; 2: 50-81.
- 17- Dossajee H, Obonyo N, Ahmed SM. Career preferences of final year medical students at a medical school in Kenya-A cross sectional study. *BMC Med Educ.* 2016; 16 (5): 1-10.
- 18- Raza I. Factors affecting adoption of educational discipline and satisfaction level among higher education students. *JOEED.* 2016; 3 (1): 100-112.
- 19- Seifi S, Sum S. Comparison of dental students consent towards their educational line in clinical and basic science course. *Biannual J Med Educ.* 2015; 3 (2): 38-45. [In Persian]
- 20- Moradi E, Akhavan Tafti M. Study of satisfaction of high school students from their chosen discipline and factors influencing their satisfaction. *J Educ Psychol.* 2013; 9 (28): 122-139. [In Persian]
- 21- Van Der Weijden I, Teelken C, De Boer M, Drost M. Career satisfaction of postdoctoral researchers in relation to their expectations for the future. *High Educ.* 2016; 2 (1): 25-40.
- 22- Milsom A, Coughlin J. Satisfaction with college major: A grounded theory study. *NACADA J.* 2015; 35 (2): 5-14.
- 23- Sajadi FS, Borna R, Borna A, Ahmadipour H. Attitude of Kerman dental school students toward their field of study and career future. *Int J Dental Sci Res.* 2015; 3 (3): 60-63.
- 24- Maxwell G, Cooper M, Biggs N. How people choose vocational education and training programs: social, educational and personal influences on aspiration. Australia: NCVER; 2000.
- 25- Oreizi H, Salahian A. Examining the relationship between value system of students and the criteria of field selection among volunteers for admittance in university of Isfahan. *Quarterly J Educ Innov.* 2013; 12 (45): 125-148. [In Persian]
- 26- Behnamfar R, Zamani F, Enayati T. Effect of Dissatisfaction with Academic Field on Class Silence Behavior. *Educ Strategy Med Sci.* 2015; 8 (3): 145-149. [In Persian]
- 27- Karibe H, Suzuki A, Sekimoto T, Srithavaj MT, Iamaroon A, Warita S, et al. Cross-cultural comparison of the attitudes of dental students in three countries. *J Dent Educ.* 2007; 71 (11): 1457-66.
- 28- Daly BA. Color and gender based differences in the sources of influence attributed to the choice of college major. *Crit Perspect Account.* 2005; 16 (1): 27-45.
- 29- Karimi K, Movahedi R, Izadi N. The agricultural students' satisfaction from their field of study (Case study: Bu-Ali Sina university, college of agriculture). *Int J Agri Sci Res Technol.* 2014; 4 (1): 43-49.
- 30- Arab-Zozani M, Majdzadeh R, Sarbakhsh P, Naseri Sis R. The attitude of health technology assessment students to their field of study and future career in Iran. *Int J Epidemiol Res.* 2017; 4 (3): 227-231.

- 31- Samadi MT, Taghizadeh J, Kashitarash Esfahani Z, Mohammadi M. Evaluating environmental health students' attitudes toward their discipline and future career in Hamedan university of medical sciences in 2008. *J Med Educ.* 2010; 9 (4): 331-6. [In Persian].
- 32- Marzban A, Marzban H. Attitudes of nurse students toward their discipline and future career in Hormozgan University of medical sciences. *DSME.* 2018; 5 (2): 22-32
- 33- Shokri O, Tajik Esmaeili A A, Daneshvarpour Z, Ghanaei Z, Dastjerdi R. Individual difference in identity styles and psychological well-being: The role of commitment. *Adv Cogn Sci.* 2007; 9 (2): 33-46. [In Persian]

Original Article

Predicting of Satisfaction with the Field of Study and Career Future Based on Family, Career and Individual Factors in Mashhad University of Medical Sciences Students

Received: 29/10/2019 - Accepted: 15/01/2020

Kamyar Azemi^{1*}
Yaser Garavand²
Gholamhossein Maktabi³

¹ PhD student of Educational Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

² PhD student of Educational Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

³ Associate Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

* PhD student of Educational Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Email: kamyarazemi@yahoo.com

Abstract

Introduction: Because universities face a large number of volunteers, the competition for access to higher field in higher education is increasingly growing. Therefore, there is a need for effective research to identify the factors that influence the choice of the field of study and career future of volunteers. In this research, family, career and individual factors as predictors of satisfaction with the field of study and career future of medical students were investigated.

Materials and Methods: This study is descriptive of the kind of correlation. The Population included 340 students of Mashhad University of medical sciences, who were selected by a stratified sampling method. A satisfaction questionnaire on the field of study and career future of the University of Minnesota and the questionnaire of factors affecting the field of study and career future were used to collect information. The validity of the instruments was confirmed by confirmatory factor analysis and reliability of them by Cronbach's coefficient. For analyzing the research variables, AMOS and SPSS version 22 software's were used.

Results: The results of multiple regression analyses showed that career and individual factors were the strongest positive and significant predictors of student satisfaction with the field of study and career future respectively, while the family factor did not play a significant role in student satisfaction with the field of study and career future.

Conclusion: Findings indicate that not only career factor, but individual factor are essential elements of satisfaction with the field of study and career future of the students' medical sciences.

Key words: satisfaction with the field of study, career future, students, university of medical sciences

Acknowledgement: There is no conflict of interest.